

lezárás dátuma: 2024. 06. 30.

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Nemzetiségi fiatalok helyzete a politikában
elemzés a magyarországi
nemzetiségi fiatalok politikai hozzáállásáról és aktivitásáról

jelige: STD256

Budapest, 2024

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
I. Bevezetés	1
II. Történelmi háttér	3
III. Kutatás során alkalmazott módszerek, célok, hipotézisek	6
IV. Fogalmi háttér	8
V. Nemzetiségi ifjúsági szervezetek Magyarországon	9
VI. Magyar fiatalok a külföldön	14
VII. Kérdőíves vizsgálat és eredményei	17
VII.1.1. Demográfiai adatok	17
VII.2. Politikai részvétel és tájékozottság	19
VII.3. Információgyűjtés és események látogatása	21
VII.4. Nemzetiségi identitás	25
VIII. Összegzés	29
IX. Summary	31
X. Felhasznált	33
XI. Mellékletek	35

I. Bevezetés

Dolgozatomban a Magyarországon élő nemzetiségi fiatalok (16-25 éves korosztály) politikai aktivitását vizsgálom, melynek során az előzőekben is említett roma, német (ezen belül is sváb), szlovák, valamint ukrán nemzetiségű ifjúság nézőpontjait, meglátásait és gondolatait kívánom túlnyomórészt felhasználni a kutatott szakirodalmak mellett. Azért tartom fontosnak személyek bevonását is, mivel véleményem szerint így élesíteni tudjuk a nemzetiségi fiatalok politikában való részvételéről alakuló képet. Témaválasztásomban fontos szerepet játszott a magyar kisebbségek iránti érdeklődésem, a jelenlegi politikai helyzet és az, hogy a fiatalokról igen kevés, egy adott kisebbségről pedig néha túlfutott sok (s felesleges) szó esik, amikor a „politika” szó képbe kerül. Úgy vélem, hogy a két előzőleg említett csoport között létezik egy metszet (ha úgy tetszik, *átmenet*), akik ritkán (vagy éppen soha) nem kerülnek a nagyérdemű látókörébe. Szeretném, hogy nagyobb nyilvánosságot kapjon ez a „csoport”, mivel azzal, hogy fiatalok és nemzetiségi is, halmozottan hátrányos helyzetben vannak a politika terén. Másik (elég erőteljes) oka, hogy a fiatal nemzetiségi kutatását választottam (attól eltekintve, hogy ritkán témája a mindennapi sajtónak – és így kevesebb embert ér el a hétköznapiakban, mint kellene, vagy mint bármilyen bulvárhír – csak akkor, ha valakinek érdeke fűződik hozzá, s legtöbbször csak „aki keres, az talál” módon jutnak hozzá ilyen kutatásokhoz – hacsak nem ez a fő érdeklődési/kutatási területük és tisztában vannak azokkal a személyekkel/intézményekkel/kutatókkal akik ezen témában kiadvány(okk)al rendelkeznek), pedig magában foglalja azt a tényt, hogy a fiatalok hangját ugyan meg szeretnék hallgatni a döntéshozók és segíteni őket (legalábbis a nyilvánosság felé ezt kommunikálják), de az sokaknak feltűnhet, hogy számos esetben nem hogy nem hallgatják meg, hanem még hallani sem hallják meg a hangjukat. A fiatalok kutatását lerágott csontnak tartják sokan, de véleményem szerint hiába foglalkoznak ennyit különböző szakértők a témával, ha nincs érdemi módon érzékelhető változás. Szívügyemnek tartom a fiatalok helyzetét, s annak lehetőségét, hogy minél több erőt meríthessenek abból a tudatból, hogy Magyarországon élők mondhatják magukat és ne csak negatív hatásokat érzékeljenek itteni életük során.

Kutatásom során fel kívánom mérni:

- a politika iránti érdeklődés szintjét,
 - a politika jelenlétének fontosságát, relevanciáját a fiatalok életében
 - a politikai szférában való részvételük intenzitását és milyenségét (különböző megnyilvánulási formáit),
 - a nemzetiség és politika közti összefüggést,
 - a nemzetiségi fiatalokat érintő s egyúttal érdeklő legfontosabb politikai és közéleti kérdéseket,
- a politika közvetlen hatását a nemzetiségi fiatalokra, valamint a fiatalok hatását a magyar politikára.

Ezek alapján a főbb hipotéziseim a következők:

1. A nemzetiségi fiatalok magas százalékban vesznek részt politikai eseményeken, beleértve a különböző választásokat is.
2. E fiatalok több, mint egyharmada érdeklődik aktívan a politika és a közélet iránt.
3. A különböző nemzetiségek hasonlóan vélekednek a magyarországi nemzetiségi politika helyzetéről (általánosságban nézve).

A dolgozat főbb fejezetei magukban foglalják:

- a nagyobb számban Magyarországon élő kisebbségek rövid történeti háttérét,
- releváns fogalmainak és azok összefüggéseinek tisztázását,
- a kutatás véghezvitele alatt alkalmazott főbb módszereket,
- a kutatás céljait és az abból következő hipotéziseket,
- valamint egy saját empirikus kutatás bemutatását és eredményeinek kifejtését.

Manapság a világunk annyira diverzzé vált, hogy már egy olyan nacionalista nemzetben, mint Magyarország is elengedhetetlen, hogy különböző nemzetiségű emberek színesítsék egymás életét egy szintézisben. A saját közvetlen környezetem is relatíve színesnek mondható ebből a szempontból, ezért dolgozatomat is részben erre fogom építeni.

II. Történelmi háttér

Magyarországon 2022-ben a népesség közel 5,1 %-a (492 ezer fő) vallotta magát valamely, törvényben elismert nemzetiségi csoporthoz tartozónak. Ebből 209,9 ezer fő (roma), 142,6 ezer fő (német), 29,9 ezer fő (szlovák), 27,6 ezer fő (román) és 24,6 ezer fő (ukrán) vallotta magát a megjelölt nemzetiségekhez tartozónak a 2022. évi népszámláláson. ¹ Ez az öt csoport összesen a Magyarországon élő nemzetiségek 88%-át teszi ki. Fontosnak tartom kiemelni, hogy ennek számottevő részét (több, mint felét) csak a német és a roma nemzetiségű lakosság teszi ki.

A német nemzetiség két csoportra osztható: a svábokra és a szászokra.

A szászok már a 13. század óta jelen vannak a magyar földön. Ezzel szemben a svábok csak később, a 18. századtól kezdtek a jelenlegi Magyarország területére áramlani 3 nagy hullámban. Az első hullám (a másik kettőtől eltérően) a 17. század végén ment végbe. A második hullám során a németek főúri, ezt követően pedig kiszervezett uralkodói telepítések révén érkeztek az országba. Ebben az időszakban kifejezett engedélyre volt szükség ahhoz, hogy ezen betelepítéseket véghez vihessék a magyar rendek. Az akkor uralkodó III. Károly, „*aki az 1723. évi CIII. törvénycikkben (az ország benépesítéséről) engedélyezte, hogy „bármely szabad embert, hat éven keresztül, minden közadó fizetéstől való mentesség feltétele mellett, az országba hívhassanak, és hogy e szabadságot országszerte kihirdethessék”*” ² (Gyulavári Tamás és Kállai Ernő, 2010). A harmadik nagy hullám (*der Grosse Schwabenzug*) II. József 1782-es pátense nyomán következett be. Az 1848-49-es szabadságharc alatt a németek a magyarok mellett álltak. Ez magyarázza azt, hogy az 1849-es aradi kivégzésen miért szerepelt 5 német anyanyelvű tábornok (Aulich Lajos, Gróf Leiningen-Westerburg Károly, Láhner György, Pöltenberg Ernő, Schweidel József) neve is. A két világháború között a Magyarországon élő svábok politikai aktivitása felélénkült: megalapult például a Sonntagsblatt, később pedig a Magyarországi Német Népművelődési Egyesület. Ezt követően 1938-ban megalapult (legálisan) a Magyarországi Németek Népi Szövetsége (*Volksbund*). Ezzel szembenállva 4 évvel később a Hűség a Hazához (*Mit Treue zum Vaterland* – szó szerinti fordításban: töretlen

¹ Infotabló a magyarországi nemzetiségekről 2024-ben, kiadta: Magyarország Országgyűlési Hivatala, Közgýűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselei Információs Szolgálat, 2024. február 23.

hűséggel az az Atyaországhoz) mozgalom alakult meg. Szembenállva, mivel ide olyan embereket vártak, akik büszkék voltak német anyanyelvükre, de magyar érzelműek és hű keresztények voltak, nem pedig azokat, akik az ötödik hitleri hadoszlophoz kívántak tartozni. A II. világháború után számtalan német nemzetiségű polgárt űztek el Magyarországról, az ott maradtakat megfosztották állampolgári jogaiktól – minek következtében senki sem merete magát németnek vallani semmilyen tekintetben. Csak a 84/1950-es MT rendelettel kapták vissza a magyar lakosokéval egyenlő jogú állampolgárságukat.³

Ahogy korábban is említettem, a szászok már a 13. század óta jelen vannak Magyarország területén – ezidőtájtban Erdély területén telepedtek le. 1224-ben II. András közbenjárásával, az „arany szabadságlevéllel” megerősítette az erdélyi szászok területi és kulturális kiváltságait, ezeket 1486-ban Mátyás király kiterjesztette egész Királyföldre – ezzel létrehozva a szászok első önálló önkormányzatát, a *Szász Univerzitást* (évi 2 ülés, törvényhozó, végrehajtó, igazságszolgáltató jogkör) Minden királyföldi szászt érintő ügyben is ők voltak illetékesek, valamint saját (jóváhagyott) törvénykönyv alapján hozták ítéleteiket. 1876-ban megszűnt a szászok régóta fennálló önálló autonómiája egy országgyűlési törvény elfogadása révén. E törvény révén a *Szász Univerzitás* jogkörébe ezt követően csak az iskolarendszerükkel kapcsolatos kérdések, valamint a meglévő javaik kezelése tartozott. A megyerendszer átalakításáig ezen jogok érvényben maradtak.⁴

Végül, de nem utolsósorban: a cigányság. Feltételezhetően a 14-15. század⁵ környékén (törököktől való menekülésük okán) érkezhettek Magyarországra – az első valósnak tekinthető adat 1416-ból, Brassóból származtatható⁶. Igyekeztek tovább haladni Európa nyugati része felé, ám ott kevés ország várta tárt karokkal érkezésüket. Ahova mentek, kiutasító határozatokkal és kiutasítással, halállal való fenyegetésekkel és irtó hadjáratokkal találták szemben magukat – köszönhetően a célországok stabil és szilárd társadalmi viszonyainak, a monarchiák adóztató rendszerének, valamint a szabad földterületek hiányának. Az elkövetkezendő évszázadok alatt sikerült a roma népnek megtalálnia a helyét a magyar állampolgárok közt, integrálódtak, szabad, adófizető polgárokká váltak. Ám jó helyzetük nem tartott sokáig, ugyanis a törökök eltűnése után feladataik feleslegessé váltak, ezentúl csak a piszkos munkákat bízták rájuk – mindez

³ Kállai (szerk. Gyulavári) (2010): 94 – 102.

⁴ Kállai (szerk. Gyulavári) (2010): 91 – 94.

⁵ Kállai (szerk. Gyulavári) (2010): 53 – 65.

⁶ Dupcsik (2009): 33.

egyenes út volt az elszigetelődésükhöz. A későbbiekben megtiltották a cigány név és - nyelv használatát, gyermekeiket módosabbnak ítélt családoknak adták (a „polgárabb” neveltetés érdekében). A 19. századra a cigányság túlnyomó többsége feladta anyanyelvét, inkább kényszeredetten, de betagozódott a magyar társadalomba. A romániai cigány rabszolga felszabadítás - ami egy újabb bevándorlási hullámot generált – eredményeként a 20. század elejére kialakult egyfajta hármas tagozódás a cigányság köreiben („köszönhetően” a bevándorlási hullám miatti régi-új egymástól való elhatárolódásnak): a „romungrok” (kultúravesztett, magyar ember), az „oláh cigányok” (érkezésük iránya és beszélt nyelvük miatt kapták ezt a nevet) és a „beások” (kis létszámúak, Dunántúl déli részén letelepedettek). A 20. század során helyzetük aligha mondható javuló tendenciájúnak – stagnálónak (de inkább romlónak) annál inkább. Trianon után rohamosan nőtt a bevándorló cigányok száma, ami még jobban megnehezítette a már ott élő roma lakosság helyzetét (ugyanannyi munkán, területen stb. kellett osztozniuk). A következő fontos mozzanat az MSZMP KB PB⁷ által 1961-ben kiadott határozat, ami a szociális ügyként határozta meg a cigányság kérdését, nem pedig nemzetiségiként (ahogyan azt korábban tették) – viszont ez is inkább asszimilációs törekvésnek volt mondható, mintsem tényleges válságmegoldásnak. Későbbi kutatások is megerősítették a romák számottevő jelenlétét az országban – az elmaradott helyzetükkel egyetemben. A ‘90-es években a romák helyzete javuló tendenciákat mutatott bizonyos területeken – ám ez nem tartott sokáig. A rendszerváltást követően drasztikus visszaesések mutatkoztak pl. a foglalkoztatottság tekintetében. A dolgozó réteg épphogy az alapszintű ellátást tudta magának biztosítani – és ez a helyzet sajnos jelenleg sem változott több országrészben.⁸ Az országban kisebb számban jelenlevő nemzetiségek (román, szlovák, szlovén stb.) az alacsony létszámuk ellenére az évtizedek során folyamatosan alakították és formálták mind a mi történelmünket, mind pedig sajátjukat gyarapítva.

⁷ PB: Politikai Bizottság

⁸ Kállai (szerk. Gyulavári) (2010): 53 – 65.

III. Kutatás során alkalmazott módszerek, célok, hipotézisek

a. Célok:

Kutatásom célja a Magyarországon született (és jelenleg is ott élő és tanuló) nemzetiségi réteghez tartozó 16-25 éves korcsoport politikai életben mutatott aktivitásának és részvételének, politika iránti érdeklődésüknek és saját nemzetiségük megélésének összefüggéseinek vizsgálata. Hogy ezen kutatásomban minél széleskörűbb és pontosabb információkkal tudjak szolgálni, vegyesen alkalmazom a primer és szekunder kutatási módszereket is.

b. Módszerek:

A primer kutatás megvalósítása folyamán több német (sváb), roma, szlovák és ukrán nemzetiségű fiatallal igyekeztem felvenni a kapcsolatot, és a mellékletek közt szereplő közepes hosszúságúnak mondható kérdéssor segítségével igyekeztem minél pontosabb képet alkotni a politikáról és a nemzetiségükről alkotott nézeteik tekintetében.

A szekunder kutatás folyamata során különböző tanulmányok, könyvek, infografikák, valamint számtalan állam által megvalósított projekt és kutatás részletes leírása/összefoglalója került feldolgozásra. Mindemellett különféle online adatbázisok által szolgáltatott, relevanciával bíró adatok és információk begyűjtését is magába foglalta.

c. Felmerülő nehézségek:

A kutatás végigvitele során számos nehézség, illetve probléma is felmerülhet a különböző módszerek együttes alkalmazása végett. (noha az elemzés sikerességéhez elengedhetetlen volt egyik vagy másik módszer közvetlen vagy közvetett használata).

A legnagyobb nehézséget a primer kutatás során alkalmazandó kérdőív elkészítése, valamint terjesztése okozhatja. Mivel a meghatározott téma erősen specifikus és a társadalom egy nagyon szűk keresztmetszetét veszi alapul, ezért a minden kritériumnak megfelelő személyek megtalálása sem a legegyszerűbb feladat.

A szekunder kutatási módszerek használata során sok nehézséget okozhat a felhasznált irodalom eredetiségének és valóságtartalmának meghatározása, a bennük található információk és adatok helyességének bizonyítása (saját magunk számára), illetve az esetlegesen előkerülő történelmi események, dátumok, személyek és/vagy fogalmak relevanciájának, valamint valóságának a feltérképezése. Ezek mellett fontos az is, hogy a szerzett tények megfelelően legyenek feldolgozva és integrálva, a kutatással összhangban. Ezen felül pedig fontos, hogy jelentősen összeegyeztethető legyen a primer kutatás során feltárt adatokkal – mindezekkel sokszor nem egyszerű megbirkózni, néha előre nem látható akadályokat gördíthet a dolgozat megfelelő kivitelezésének az útjába.

d. Hipotézis(ek):

Ahogy a bevezetésben is említésre került, fontosnak tartom, hogy a nemzetiségi fiatalok politikai- és közéletbeli részvételének és érdeklődésének, valamint a politikát esetlegesen formáló tevékenységük részletes elemzésére valamilyen formában sor kerüljön. Az elemzés főbb hipotéziseit az elmúlt évek történései (vagy éppen *nem* történései), eseményei és témái nyomán választottam és szűrtem ki ezeket, mely hipotézisek a következőképpen alakultak:

- i. A nemzetiségi fiatalok magas százalékban vesznek részt politikai eseményeken, beleértve a különböző választásokat is.
- ii. A fiatalok több, mint egyharmada érdeklődik aktívan a politika és a közélet iránt.
- iii. A különböző nemzetiségek hasonlóan vélekednek a magyarországi nemzetiségi politika helyzetéről (általánosságban nézve).

IV. Fogalmi háttér

Az egyik legfontosabb fogalom, amiről kötelező szót ejteni, az maga a ‘nemzetiség’ fogalma. A *nemzetiség* fogalmát A magyar nyelv értelmező szótára a következő módokon definiálja: “1. (**régies**) *Vmely nemzetet más nemzetektől megkülönböztető jellemvonások összessége.*”⁹, “2. *Vmely más nemzettel közös állami kötelékben élő népcsoport.*”¹⁰, “3. *Vmely nemzethez v. nemzeti kisebbséghez való tartozás.*”¹¹ Mindhárom definícióban közös a nemzet szó jelenléte (mivel nemzet nélkül nem létezhet nemzetiség - sem grammatikai tekintetben, sem pedig a valóságban), amelyről az előbb említett irodalom négyféle leírást is megad, melyből a témához legközelebb álló talán a legelső: “1. *Történelmileg kialakult tartós közösség, amelyet közös nyelv, terület, gazdasági élet, vmely jellegzetes kultúrában megnyilvánuló közös lelki sajátosság és rendsz. vmilyen államszervezet tart össze*” A másik legfontosabb fogalom a *politika* fogalma. A politika szó fogalmát gyakran keverik a közélet szó fogalmával – holott a kettő nem jelenti ugyanazt, de egyik a másikból eredeztethető. A *politika* fogalmát pedig a következőképpen definiálja A magyar nyelv értelmező szótára: “1. (**politika**) *Az államvezetés és kormányzás egészében v. egy-egy ágazatában, az ország belső életének irányításában és a nemzetközi kapcsolatokban követett, osztályérdekektől meghatározott alapelvek összessége és a megvalósításukra irányuló társadalmi tevékenység.*”¹² illetve “2. (**politika**) *Vmely társadalmi csoport, osztály, párt ilyen vonatkozású eszméinek, céljainak összessége, ill. általuk meghatározott tevékenysége.*”¹³

A címben ezek az egyszerűnek mondható fogalmak szerepelnek: politika meg nemzetiség - tiszta sor, mindkettőt értjük, mindkettő jelen van a hétköznapijainkban. Jelen vannak a közbeszédben, használjuk őket - inkább külön, mint együtt. Miért nem használjuk őket egymással? Erős, a maga nemében egyedülálló szó mind a kettő, együtt pedig még nagyobb, erősebb, kiemelkedőbb összességet alkotnak. A kettő (három) fogalmat összevetve mindegyiknél egyfajta egység, csoport jelenléte mutatkozik meg, egymás mellé kerülve pedig felerősítik a mindkettőben felsejlő közösség, együttműködés fogalmát.

⁹ A magyar nyelv értelmező szótára webes felülete

¹⁰ u.o

¹¹ u.o

¹² A magyar nyelv értelmező szótára webes felülete

¹³ u.o

V. Nemzetiségi ifjúsági szervezetek Magyarországon

Fontosnak tartom a nemzetiségi politika szélesebb körű ismertségét, de leginkább magát a nemzetiségi önazonosság megélését - leginkább a saját korosztályom körében. Ezért is tölt el örömmel, hogy Magyarországon -több olyan ifjúsági szervezet is található, mely kiemelt céljának tartja a saját nemzetiségéhez tartozó kulturális szokások ápolását és hagyományőrzési tevékenységek fenntartását, kortársaik segítségét és a velük való kapcsolattartást és - fenntartást, valamint ezek népszerűsítését a fiatalok – pontosabban a saját korosztályuk – számára. Ez azért mondható kiemelkedőnek, mivel itt a fiatal a fiatalt buzdítja nemzetiségének megélésére, így kevésbé érzi nyomásnak vagy tehernek, mintha ugyanezt szülőtől, vagy nagyszülőtől hallaná. Változó, hogy ki mi miatt vagy éppen mikor kezdett el foglalkozni identitásának ezen árnyalatával; függ ez családi háttértől és -viszonyoktól, neveléstől vagy éppen az őt körülvevő (pl. óvoda, iskola, táborok stb.) környezettől – egy szóval, szinte mindentől és bármitől.

A nemzetiségi csoportok nagy része nem minden esetben -csak egy-egy nagyobb ifjúsági szervezetet foglal magába, hanem jelen lehet több kisebb közösség is, de inkább az első eset jellemző.

Ezen hangsúlyosabb ifjúsági szervezetek közé tartozik (a teljesség igénye nélkül) a **GJU** (Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher – magyarul: MNFK, azaz Magyarországi Német Fiatalok Közössége), a **MIÉRT Egyesület** (Magyarországi Ifjú Értelmiségi Romák Társasága Egyesület), a **MASZFISZ** (Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezete - Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku), a **ZORA** (Magyarországi Szerb Fiatalok Egyesülete - Udruženje-ZORA-Egyesület) és a **Magyarországi Románok Ifjúsági Szervezete**.

A **GJU** (MNFK) 1989 december óta áll fent, 1991-től napjainkig pedig az ENI (Európai Népcsoportok Ifjúsága) ernyőszervezet büszke ¹⁴ Jelenleg több száz fős stabil tagsággal rendelkezik, beleértve az elnökségi tagokat és az ún. multiplikátorokat, akik egyfajta toborzó szerepet töltenek be a tagság berkein belül. A szervezethez bárki csatlakozhat életkortól és állampolgárságtól függően (18 éves kortól kötelező éves tagdíj befizetése

¹⁴Civilek.hu: Magyarországi Német Fiatalok Közössége

- egy elenyésző összegről van szó), aki vállalja a szervezet által meghatározott köteleességek betartását.¹⁵ Fő céljuk, hogy a fiatal generáció *”közösen ápolja a német nyelvű kultúrát, a tradíciókat, egészséges identitást biztosítva számukra, és mindezt továbbörökítse a jövő nemzedékek számára*¹⁶ Ezen közösség nem csak a német nemzetiséghez tartozó fiatalokat várja köreikbe, hanem bárki olyat, aki érdeklődik a német nyelv használatában, - nemzetiségi hagyományok és kultúra iránt, és hozzájárul ahhoz, hogy ezeket aktívan művelje, valamint a szervezet (hazai és nemzetközi) programjain és gyűlésein szintúgy aktívan részt vesz. A különböző kulturális és közösségépítő programjaikon kívül máshogy is segítik a fiatalokat: lehetőséget nyújt a kötelező 50 órás iskolai közösségi szolgálat teljesítésére.¹⁷ A szervezet anyaországgal való kapcsolata tekintetében is aktívnak mondható: az évente megrendezésre kerülő események között fellelhető egy határon átívelő buszos út, melynek minden évben más-más helyszín az úticélja s fő célja a többi nemzetiséggel való kapcsolatépítés és -fenntartás, valamint Németországból és egyéb más országból érkezett szakembereket és intézeteket felvonultató szakmai konferenciákon való részvétel is szélesíti a repertoárjukat: az idei évben a Jakob Bleyer Heimatmuseum is helyet adott egy ilyen jellegű konferenciasorozat egy napjának. A három napot felölelő konferenciasorozat helyszínei és témái naponként eltértek, ezzel is biztosítva az esemény sokszínűségét.¹⁸

Emellett a nemzetközi kapcsolatok ápolása sem marad el: közel minden alkalommal képviseltetik magukat a YEN¹⁹ (németül: JEV) eseményein is, melyből az idei év sem képez kivételt. A JEV idén ünnepli fennállásának 40. évfordulóját, melynek keretein belül számos esemény kerül a 2024-es év során: téma lesz a projektmenedzselés, ezt követően több tréningen is részt vehetnek, melyek például kommunikációs képességek fejlesztésére, a fenntartható aktivizmusra, valamint különböző jogok bemutatására, megismertetésére (pl. emberi- és kisebbségi jogok) helyezik a fókuszot.²⁰

A **MIÉRT Egyesület** a Budapesten található Jezsuita Roma Szakkollégium kollégistája/kollégistái által jött létre: Farkas András (aki 2023-ban azon személyek

¹⁵ MNFK Belépési Nyilatkozata

¹⁶ GJU hivatalos weboldala

¹⁷ u.o.

¹⁸ GJU – Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher Facebook oldala, Jakob Bleyer Heimatmuseum bejegyzése

¹⁹ YEN: Youth of European Nationalities: nemzeti és nyelvi kisebbségek ifjúsági szervezeteinek legnagyobb hálózata Európában. (YEN hivatalos weboldala)

²⁰ Neue Zeitung, 2024/2, 17

között volt, akik megkapták az Országgyűlés Nemzetiségekért - korábbi nevén *Kisebbségekért - Díját*²¹), jelenlegi operaénekes alapította egyetemista éve alatt.²² Az egyesület fő célja, missziója az alábbi módon fogalmazódott meg a szakkollégisták fejében: „*Roma értelmiségiként misszióknak tartjuk azt, hogy ápoljuk és megőrizzük a kultúránkat, továbbá a hátrányos és halmozottan hátrányos élethelyzeteket javítsuk. Lehetőséget teremtünk, fejlesztünk, hogy fejlődhessünk.*”²³

A **MaSZFiSZ** a GJU-hoz hasonlóan 1989 óta erősíti az ifjúsági szervezetek táborát. Több mint 30 éves fennállásuk alatt számos kulturális és hagyományápoló eseményt szervezett. A 2017-es, 2020-as, valamint a 2023-as év során is a Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezete volt a Nemzetiségi Ifjúsági Találkozó főszervezője. Ezen program egy minden év nyár végén vagy őszi elején megrendezésre kerülő esemény, melynek szervezését minden évben más-más nemzetiséghez tartozó közösség vállal. A találkozó célja, hogy minden évben minél több különböző nemzetiségi fiatal ismerhesse meg egymást, építhessék kapcsolataikat és megismerhessék egymás kultúrájának sajátos vonásait.

A csoport több, mint harminc éve közeli kapcsolatot ápol az előzőleg bemutatott Magyarországi Német Fiatalok Közösségével, akikkel gyakorta szerveznek közös találkozókat, megbeszélve az őket érintő aktuálisan felmerülő gondolatokat, problémákat (pl. nemzetiségek jelenlegi helyzete, nemzetközi kapcsolatok, további együttműködési lehetőségek). A komolyabb hangvételi megbeszélés után természetesen a szórakozás és a csapatépítés sem maradhat ki: városnézés, helyi nevezetességek megtekintése és közös informális beszélgetések is az esemény részét képezik.²⁴

A NIT²⁵ gyakori lebonyolítása mellett saját eseménysorozatban sem szenved hiányt a fiatal szlovák közösség: minden évben, jellemzően a nyár utolsó heteiben, megrendezik a Szlovák Ifjúsági Akadémiát, melyre a 14-25 éves szlovák gyökerekkel rendelkező fiatalokat várják elsősorban. Fő célja, hogy ha csak egy kis időre is, de összehozza az

²¹ „A Nemzetiségekért-díj azoknak a magyarországi és külföldi személyeknek és szervezeteknek adományozható, akik kiemelkedő tevékenységet végeznek a hazai nemzetiségek érdekében valamely területen, legyen az a közélet, oktatás, kultúra, egyházi élet, tudomány, tömegtájékoztatás, gazdasági önszerveződés, vagy a szociális és egészségügy területe.” (AJBH weboldala: Nemzetiségekért-díj 2023)

²² AJBH weboldala: Nemzetiségekért-díj 2023

²³ Jezsuita Roma Szakkollégium weboldala

²⁴ Neue Zeitung, 43/2021, 17. o.

²⁵ NIT: Nemzetiségi Ifjúsági Találkozó

ország különböző területein élő szlovák ifjúságot legfőképpen nagyobb volumenű eszmecserék és kapcsolatépítés céljából.²⁶

A szlovák gyökerek nem merülnek feledésbe ilyen fokú cselekvési kedvvel. Az egyesület nemzetközi kapcsolatok tekintetében nem mondható kifejezetten aktívnak, az anyaországgal közvetett kapcsolatot tartanak fenn: képből vannak a történetekkel, kiállnak értük amennyiben a szervezeti állásponttal megegyezik, valamint visszavisszalátogatnak szülőhazájukba egy-egy kirándulás alkalmával, de közéleti és diplomáciai szempontból nem tekinthető tevékenynek.

A Magyarországi Szerb Fiatalok Egyesületének eredeti alapítási dátumára, fennállásának pontos idejére nem találtam adatot, de 2023 áprilisában megrendezésre került a Magyarországi Szerb Színházban a *ZORA est*, melyen bemutatták egyesületük céljait és történetét, ami hosszabb idejű fennállásra ad utalást.²⁷ A közösségi médiában kicsivel több, mint egy éve vannak aktívan jelen, de ezen idő alatt számos eseményt hirdettek meg, melyek sokszínűnek írhatóak le. A tavalyi év során Magyarországon és Szerbiában egyaránt futottak érdekes és hasznos programok a szerb fiatalok szervezésében: megrendezésre került az előzőleg is említett szervezetet bemutató estjük, emellett számos kulturális és sportesemény is. A *Szerbek Kupája* Lóréven kapott helyet, mely rendezvényen kicsik és nagyok is aktívan elfoglalhatták magukat: 4 féle sportágat lehetett kipróbálni a nagyobbaknak, a kisebbeket pedig különböző játékok várták - és természetesen az autentikus szerb finomságok sem maradtak el. Az eseményen egyedi repoharakat is biztosítottak a szurkolók számára, hogy az ott töltött idő örök emlékként is megmaradjon.²⁸ Ezek mellett számos kulturális est (népdal és kávéházi tematikában) került lebonyolításra egy magyarországi szerb oktatásról szóló népgyűlés is.²⁹ A Facebookon közzétett bejegyzéseik alapján az anyaországukkal közvetett kapcsolatot ápolnak, az ott folyó eseményekkel tisztában vannak, azokat fokozott érdeklődéssel követik, s ezen érdeklődésüket fejezik ki minden fellelt pozitív és negatív (ilyen esetekben támogatásukat) felhangú történésre hazájukban. Mindezekből látszik, hogy szívügyüknek tartják nemzetiségük megélését a szülőhazájukon kívül is, továbbra is ápolva a régóta fennálló, kultúrájuk formálódása alatt kialakult hagyományokat. A Magyarországi Románok Ifjúsági Szervezete 2020-ban alakult meg.

²⁶ SZIA 2017 Facebook esemény

²⁷ Zora est Facebook eseménye

²⁸ Szerbek Kupája Facebook esemény

²⁹ Udruženje-ZORA-Egyesület Facebook oldala, 'Események' fül

Az előzőekben felsorolt nemzetiségi ifjúsági szervezetek (a MIÉRT kivételével) képviselői közösen vettek részt a 2023. szeptember 26-i, az MCC³⁰ Ifjúságkutató Intézete által szervezett kerekasztal-beszélgetésen, melynek főbb témája a nemzetiségi fiatalok közéleti aktivitása volt. Ezen sajnálatos módon nem volt szerencsém részt venni, utólagos absztrakt pedig nem készült a beszélgetésről.

Mellettük több kisebb, vagy kevésbé előtérben lévő nemzetiségi ifjúsági (vagy javarészt ifjúsági tagsággal rendelkező) szervezet van jelen Magyarországon, ilyen például a Cigány Fiatalok Kulturális Szövetsége, a FIROSZ (Fiatal Romák Országos Szövetsége: alakult: 1991, Tiszabura³¹), valamint számos nemzetiségi oktatást kínáló szakkollégium.

³⁰ MCC: Mathias Corvinus Collegium

³¹ FIROSZ hivatalos weboldala

VI. Magyar fiatalok a külföldön

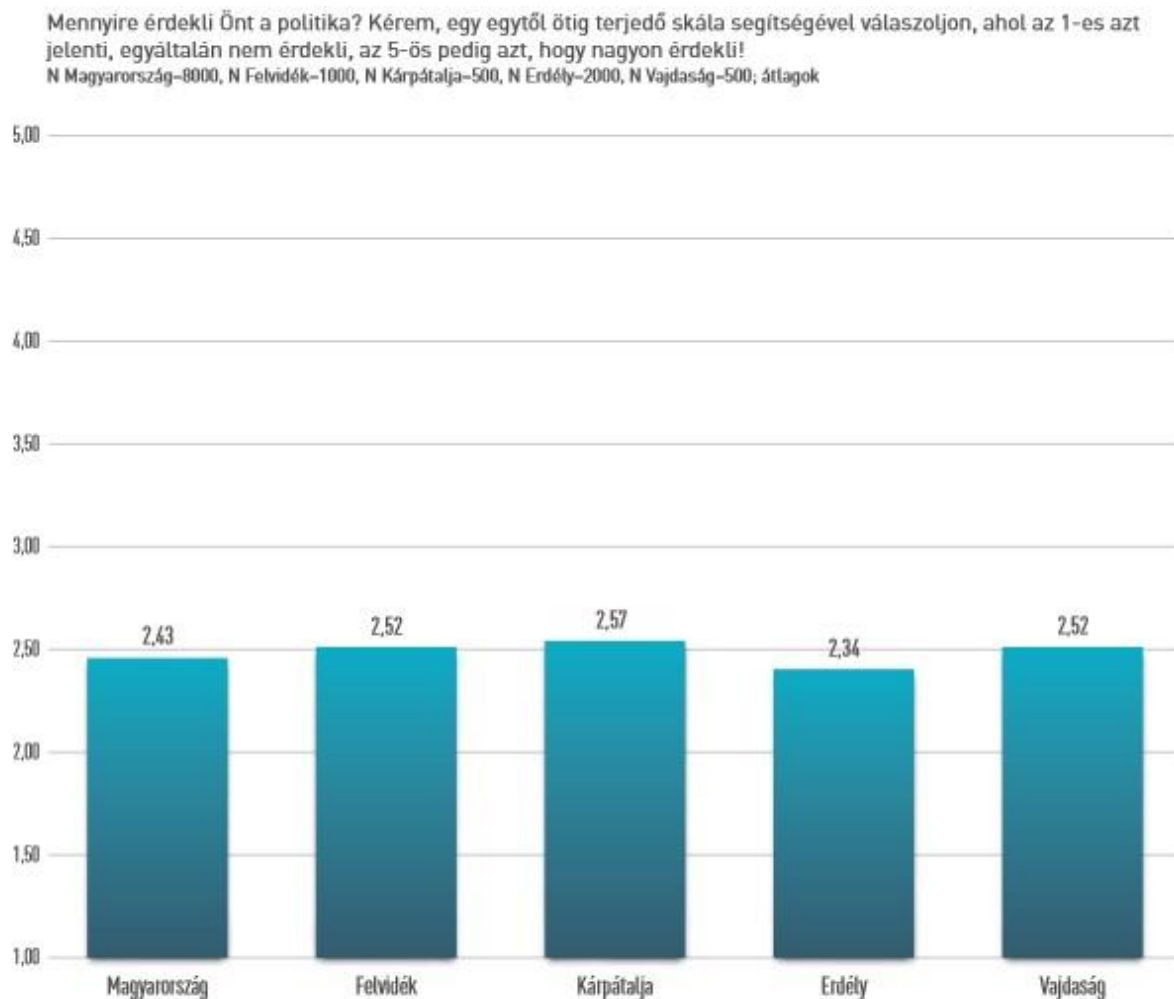
Noha sokan elszakadtak hazájuktól Trianon után, ezen embereket nem akadályozta meg magyarságuk megélésében, s ez nincs másként a mai generáció tagjaival sem. Egy 2020-as kutatás³² keretein belül felmérés készült a külföldi fiatalok különböző életterületeiről, terveiről, valamint identitástudatukról is többet megtudhatunk. A kutatók magyarnak tekintették mindazon fiatalokat, akik jól beszélték a magyar nyelvet és/vagy anyanyelvüként használják azt. Ezen kutatás a 15-29 éves korosztály vízióinak megismerését tűzte ki egyik céljaként. Olyan fiatalokat vizsgáltak, akik az elcsatolt területeken (Erdély, Kárpátalja, Felvidék és Vajdaság) élnek, összesen 4000 főt. Számos területet lefed, viszont nem mindegyik releváns ezen munka kiegészítéséhez, így az oktatás, a politikai érdeklődés és a nemzeti identitás témakörei azok, melyek segítséget nyújthatnak.

A közép- és felsőoktatásban résztvevők igen magas százalékban számoltak be arról, hogy a magyar nyelvet, mint oktatási nyelv is aktívan használják. A legmagasabb arányban való használatról a Vajdaságban élő fiatalok számoltak be: 93%-uk nyilatkozott arról, hogy magyar nyelven is tanul az iskolában. Ezt követte Erdély, ahol a megkérdezettek 82%-a válaszolta ugyanezt, és megosztva a dobogón jön Kárpátalja, ahol 71 és Felvidék, ahol ez az arány 72%. Ugyanez a kérdés a felsőoktatásban résztvevőkre nézve sokkal alacsonyabb eredményeket produkált, sorrendbeli változással: legtöbben Erdélyben (39%) végzik csak magyar nyelven a tanulmányaikat, ezt követi a vajdaságbeli tanulók száma (29%) s legkevesebben (18%) a felvidéki fiatalok vannak így. Viszont érdekes, hogy saját országuk nyelvén közel ugyanannyian tanulnak a felsőoktatásban, mint középfokú oktatásban, csupán néhány százalékos különbség vehető észre.

³² Külföldi Magyar Fiatalok 2020

A politika iránti érdeklődés viszont nem mondható túlságosan kiemelkedőnek. A megkérdezettek egy egytől ötig terjedő skálán válaszhatták ki, hogy mennyire érdekli őket a politika.

Külhoni Magyar Fiatalok 2020

1. ábra: nemzetiségi fiatalok politikai érdeklődése

Az ábrán látható, hogy közel arányosnak mondható a politikához való hozzáállás mindegyik vizsgált terület tagjai részéről. Átlagosan ~2,5 körüli értékek figyelhetők meg, ami egy erős közömbösségre enged utalni. Ennek ellenére a politikai nézeteket firtató kérdésre minden fiatal választ adott. A kapott adatok alapján elmondható átlagot vonva az, hogy a fiatalok közel fele a skála (1-től 7-ig választva) közepére helyezte el magát. A válaszokból megfigyelhető, hogy az erdélyiek közül ugyanannyian (+/- 1%) tekintik magukat inkább kicsivel radikálisabb beállítottságúnak magát, mint a vajdaságiak, valamint Kárpátalján és Erdélyben élő fiatalok

inkább a bal oldal felé húznak. Összességében elmondható, hogy egy-egy nemzetiségi csoport között mindig felfedezhető egyfajta hasonlóság, ami arra enged következtetni, hogy a közösség ereje igenis mérvadó és nem elhanyagolható semmilyen szempontból sem, mivel a külső ingerek, közeli emberek közvetlenül, de közvetetten is befolyásolhatják az adott társadalom tagjait (akár) a politikáról alkotott nézeteik tekintetében.

VII. Kérdőíves vizsgálat és eredményei

VII.1.1. Demográfiai adatok

A kérdőív több közösségi média felületen és csoportban (Facebook, Instagram) került megosztásra, valamint ismerősi és baráti kapcsolatok révén lett az ő ismeretségi köreikbe továbbítva, hogy minél objektívebb eredményeket kapjak, és a személyem ne befolyásolja a válaszadást a nem demográfiai adatokra vonatkozó kérdések tekintetében.

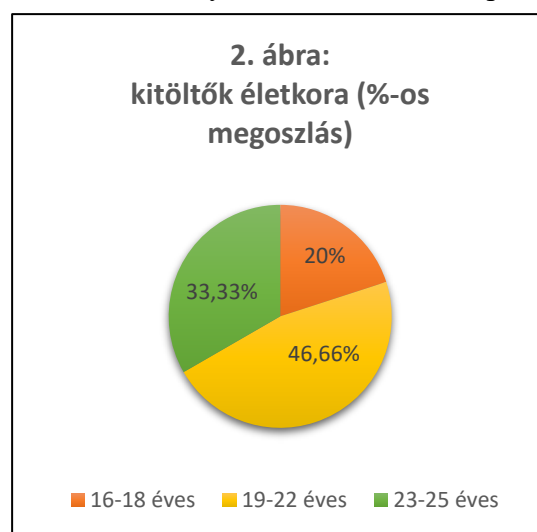
A kérdéssor demográfiai adatok bekérésével kezdődött (nem, kor, valamint nemzetiség), melyben számomra meglepő válaszok érkeztek: olyan nemzetiségű fiatalokhoz is eljutott és került megválaszolásra a kiküldött kérdőív, amelyre egyáltalán nem számítottam.

A válaszadók közel fele (46,66%-a) a 19-22 éves korosztályt erősíti. Ez a korcsoport jellemzően a már felsőoktatásban résztvevő személyeket foglalja magába.

A második legnagyobb számban a 23-25 évesek voltak (33,33%), ők inkább már dolgoznak vagy friss munkakeresők, illetve egyéb esetben mesterképzésben is tanulnak. Legkisebb arányban (20%) a 16-18 éves korosztály töltötte ki, ez jellemzően a

középiskolában/szakgimnáziumban stb. tanuló diákokat fedti le.

A kérdőív külön nem tért ki arra, hogy egyes kitöltők a kitöltés időpontjában milyen edukációs státuszban/életszakaszban vannak; a tanulmányokra/munkára vonatkozó feltételezések, valamint a kitöltés alsó korhatára a jogszabályilag³³ meghatározott tankötelezettségre vonatkozó felső korhatárt (16 éves kor) alapul véve került meghatározásra.

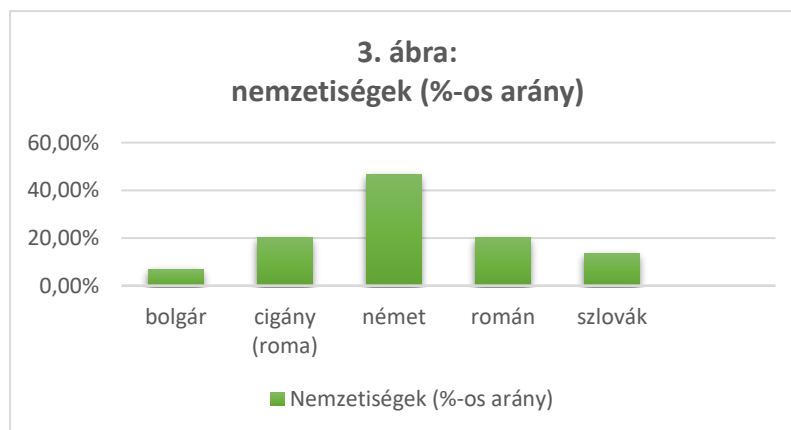
³³ 2011. évi CXCV. törvény, 45. § (3) bekezdése (ld. 1. sz. melléklet)

Nemek tekintetében jelentős fölényben (69,2%-kal) lányok/nők töltötték ki, míg a férfiak csupán 30,8%-kal voltak jelen. Pozitívum, hogy minden kitöltő megválaszolta ezt a kérdést, pedig volt lehetősége a „nem kívánom megadni” válasz lehetőségével arra, hogy szabadon megtagadja nemének megadását, vagy az egyéb lehetőséggel szabadon megválasztania a hozzá legközelebb álló nemet.

A következő kérdés a nemzetiségi hovatartozás felmérésére szolgált. Felsorolásba vettem az összes, Magyarországon jogilag is elismert nemzetiséget, viszont 'egyéb' lehetőséget nem adtam meg – mivel a kutatás szempontjából csak a magyar jog szerint elismert és ismert nemzetiségi kisebbségek relevánsak számomra.

Lehetőséget adtam arra is (a két évvel ezelőtti népszámlálási lakáskérdőívhez hasonlóan), hogy több nemzetiséghez tartozónak is megadhassa magát a kitöltő személy. Ám a 2022-es lakáskérdőívvel szemben nem adtam meg *egyéb* lehetőséget, így ahogyan néhány sorral ezelőtt is említettem, csak a hivatalosan elismert nemzetiségek kerültek felsorolásra, szám szerint 12. A kitöltő személyek közül csupán 6,66%-a vallotta magát egynél több nemzetiséghez tartozónak, ami több dologra is enged következtetni, mégpedig, hogy a többi kitöltő

1. nem tud arról, hogy másik nemzetiséghez is tartozik (pl. szülői/nagyszülői ágról)
2. nem akar/mer nyilatkozni arról, hogy egynél több nemzetiséghez tartozik, vagy
3. ténylegesen csak egy nemzetiséggel azonosul.

Legmagasabb arányban német nemzetiségű fiatalok válaszolták meg a feltett kérdéseket (46,66%), őket követte a cigány és a román nemzetiség 20-20%-kal (ezen két nemzetiség került együtt megjelölésre,). Dobogós helyen végzett a szlovák nemzetiség, ezt 13,33%-a jelölte meg a válaszadóknak, ezt követte végül, de nem utolsósorban a bolgár, aki 6,66%-kal lecsúszott a dobogós helyek mindegyikéről. A százalékok összessége többet ad ki, mint 100%, tehát hibát mutat: a hiba beleszámítható az

értékelésbe, hiszen akadt olyan helyzet is, ahol egynél több nemzetiség került megjelölésre – ahogyan az korábban is említésre került.

VII.2. Politikai részvétel és tájékozottság

A demográfiai adatokat követően a magyarországi választásokon (EP, önkormányzati stb.) való részvételt mértem fel: ez ugyan a 18 év alattiak számára nem volt releváns kérdés, mivel még szavazati joggal nem rendelkeztek/rendelkeznek, de a választadási kötelezettségből adódóan megválasztották. Jelezték, hogy korukból adódóan nem volt lehetőségük részvételre. Pozitívnak ítélt meg, hogy azon személyek, akik választójoggal rendelkeztek (19-25 éves korosztály), mind igennel válaszoltak a választásokon való részvételt feszegető kérdésre. Hogy milyen okból mentek el akár EP akár pedig önkormányzati választásokra, igen széles skáláról érkeztek válaszok: többen alkotmányos/állampolgári jogukra hivatkozva vettek részt a szavazásokon, néhányan kötelességként fogták fel. Volt, akit egyszerűen egy adott párt kampánya győzött meg, hogy lehetséges a politika jobb irányba való változtatása. Azok közt, akik kötelességként élték meg, volt, aki szülői nyomásra látogatta meg a szavazófülkét (ez volt a ritkábbik eset), de többeket a változás, változtatás reménye hajtott. Akik nem kötelezettség okán vettek részt, azok egyszerűen fontosnak tartották, hogy elmenjenek szavazni, valamint motiválta őket a tenni akarás, a tény, hogy számít a hangjuk, hogy igenis van beleszólásuk a folyamatosan alakuló/változó politikai életbe. A soron következő néhány kérdésben az általános politikai tájékozottság (átlag hozzáállás, érdeklődés, források, politikai oktatáson való részvétel, hírek/események követése) feltérképezése volt a cél. Egy 1-től 4-ig terjedő skálán (ahol az 1 a teljes érdektelenséget, a 4 pedig a fokozott érdeklődést jelöli) a kitöltő személynek meg kellett jelölnie, hogy általánosságban mennyire viszonyul érdeklődően a magyarországi politika irányába. A páros mennyiségű lehetőség megadására egyszerű a magyarázat: nincs, nem létezik olyan, hogy valakit *félig* érdekel a körülötte zajló (politikai) élet. Vagy *inkább érdekli*, mint nem érdekli, vagy fordítva, vagy teljes mértékben hidegen hagyja, vagy kiemelten érdeklődik iránta (pl. erről tanul, vagy megkerülhetetlen témának tartja). Általánosságban az volt megfigyelhető, hogy a fiatalok nagyobb arányban érdeklődnek, mint nem, a magyarországi politika iránt. 46,66%-uk fokozottan érdeklődik, 13,33%-ukat inkább érdekli, mint nem – ez a kitöltők közel kétharmada.

Több későbbi kérdésben, mely a kitöltők politikai/civil szervezetben/csoportban való tagságukra és az ottani aktivitásukra kíváncsi, a hazai politika iránt érdeklődők/inkább érdeklődők között elenyésző volt azok száma, akik azt nyilatkozták, hogy tagjai lennének civil szervezeteknek, és 0 volt azok száma, akik politikai kapcsolódású szervezethez tartoznak. Mindez kizárja azt az feltételezést, miszerint csak az tud aktívan részt venni a politikában, és csak azt érdekli jobban a politika és a közélet, akik aktív tagjai egy pártpolitikai szervezetnek. Kisebb arányban voltak az *inkább nem érdekli/semennyire sem érdekli* választ jelölők: összesen ~40%-ot fedtek le. Nemzetiségi arányokat tekintve vegyes megoszlás vehető észre: az érdeklődőbb kisebbségek közé tartozott a bolgár, német, roma és szlovák nemzetiség, ugyanakkor a cigányok és a szlovákok között is volt olyan, aki nem érdeklődik számottevően az itteni politika iránt. A szlovákok mellett pedig a román nemzetiséghez tartozóak voltak azok, akik kevésbé, vagy egyáltalán nem mutatnak érdeklődést.

Ezt követően egy 1-től 5-ig terjedő skálán (ahol az 1 semennyire – tájékozatlan –, az 5 pedig a teljes mértékben tájékozottat jelöli) szükségeltetett megadni, hogy mennyire tartja magát általánosságban a választ adó illető jól tájékozottnak magát a politikai és közéleti kérdésekben. Itt páratlan mennyiségű lehetőségek közül lehetett választani, ami arra vezethető vissza, hogy az emberek bizonytalanok annak pontos megítélésében, hogy egy adott helyzetben mi számít jónak vagy rossznak, így a középső (3-as) érték ezt a bizonytalanságot hívatott megjeleníteni, hogy mindenki a magához legközelebbinek érző választ tudjon adni, de reprezentatív is legyen a kutatás. Teljes mértékben tájékozottnak senki sem vallotta magát – ami enged következtetni egy bizonyos fokú önismeretre. Legkevesebben a teljes tájékozatlanságot jelölték, ezt követte a kevésbé tájékozott. Ez után a nagyjából tájékozott (4-es érték) következett és a legtöbben a közepesen tájékozottat (3-as) választották. Ebből következtethető, hogy a magyarországi kisebbségi fiatalok bizonytalanok tekintetben, hogy kellően tájékozottak-e a politikai életben. A kérdést és az előző állítást összevetve azzal a későbbi kérdésre adott válaszokkal, miszerint részesültek-e bármilyen politikai oktatásban tanulmányaik során (középiskola, külön kurzus vagy egyetemi oktatás keretein belül) arra következtetésre jutottam, hogy elenyésző mennyiségben, minőségben és helyen van jelen olyan szintű politikai „bevezető” tanóra vagy kurzus, amely megfelelő alapot lenne képes nyújtani a jövő generációjának hogy teljes biztonsággal és biztossággal el tudják dönteni, hogy kire adják le a voksukat a következő választások alkalmával, vagy éppen melyik pártban/irányzatban bízhatnak

meg. A politikai oktatás kérdéskörében a válaszadók kétharmada (66,6%) számolt be arról, hogy semmilyen efféle oktatásban nem részesült és csupán egyharmada jelezte, hogy volt ilyen jellegű témáról szó, de csak történelemórák keretein belül (középiskolai oktatás) vagy egyetemen egy-egy félévnyi kurzus erejéig, melyeknek különösebb hatása nem volt a későbbiekre, mindemellett, az egyik válaszadó megemlítette, hogy volt lehetősége az Euroscola³⁴ program keretein belül ilyen jellegű oktatásra.

VII.3. Információgyűjtés és események látogatása

S ha már az oktatási rendszerből alig lehetséges információkat/tudást szerezni, hogyan is tudnák megítélni, hogy mi igaz, és mi nem, amit az internet bugyraiban kalandozva találnak? A felmérés szerint ugyanis jellemzően közösségi média oldalakról (46,66%) és internetes hírportálokról (53,33%) tájékoznak az aktuálpolitikai kérdések és események tekintetében, a nyomtatott sajtó sajnos (vagy nem sajnos) teljesen kiszorult az érdeklődésük köreiből. A közösségi médiából való információgyűjtésbe beleértendő minden olyan felületről szerzett tény, adat vagy állítás, ahol különböző politikai szereplők (képviselők, párttagok, független/nem független elemzők stb.) aktívan jelen vannak és naprakész (néha alacsony valóságtartalommal rendelkező) információkat osztanak meg a nagyvilággal – kihasználva azt, hogy a vizsgált korcsoportok már abba a történeti időszakba esnek, ahol a fő kommunikációs és információs platformokat a közösségi média jelenti számukra – és ezzel párhuzamosan a fiatalok figyelmét sokkal hamarabb és gyorsabban megragadva juttat el hozzájuk információkat, szemben a nyomtatott vagy írásos sajtóval. A tájékozódásra használt portálok aránya szemmel láthatóan közel megegyező – ez több dolognak is betudható: az egyik a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy melyik forrást veszik igénybe leggyakrabban (ennél a kérdésnél csak egyetlen válaszlehetőség megjelölésére volt lehetőség), a másik, bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy a válaszoló által követett módszer melyiknek tudható be inkább (pl. közösségi média portálon keresztül megnyitott híroldalak), s még egy másik indok állhat fent: maga a döntésképtelenség. Rosszabb esetben ezek társulhattak

³⁴ Az Euroscola program egy Európai Parlament által életre hívott program, melyben EU-s és volt EU-s tagállamok középiskolaiban tanuló diákok (14 éves kor felett) megismerkedhetnek a parlamenti képviselők munkájával, a különböző uniós intézmények működésével, valamint közösen leszimulálhatnak egy parlamenti ülést is.

nemtörődömséggel vagy olyan egyéb külső tényezővel, mely a kitöltőt érthette a kérdőív megválaszolása közben s amire nekem, mint készítőnek a kérdéssor online mivolta miatt nem volt, nem lehetett közvetlen ráhatásom és rálátásom.

A közösségi média nem csak információgyűjtésre használható, hanem gyakori, hogy viták (moderálatlan helyeken/esetben inkább veszekedésnek is nyugodt szívvel mondható) számára is helyt ad. Emellett számos más online felület is nyújthat biztos táptalajt politikai témájú eszmecserék lebonyolítására (pl. vitaforumok), amelyek moderált kereteken belül akár építő jellegűnek is mondhatóak. A válaszadók egy egytől ötig terjedő skálán fejezhették ki azt, hogy milyen gyakorisággal vesznek részt az interneten és/vagy a közösségi médiában (pl. csoportokban, oldalakon stb.) folytatott politikai témájú beszélgetésekben. Az alsó határ (1-es számmal jelzett) jelentette a *sohát*, a legfelső (5-össel jelzett) pedig az *amikor csak lehetőség adódik rá* helyzetét. Itt sem volt jellemző a szélsőségekbe torkollás: a leggyakoribb megadott válasz a skála második pontja volt. Ebből az következik, hogy inkább nem vagy ritkán vesznek részt ilyen témájú beszélgetésekben, mivel nagyobb számú esetben ezek a párbeszédok a közösségi média olyan felületein kapnak helyet, ahol a moderálás esélye igen alacsony (vagy éppen semmi) – és ezt kihasználva boldog-boldogtalan vitázik olyan dolgokat, fogalmakat, eseményeket (melyeknek olykor semmi valóságalapja) vagy személyeket belevonva a beszélgetésbe, amiknek semmilyen vonatkozása nincs a „vita” tárgyához (sokszor ezen illető sem tudja hogy pontosan mit visz bele a vitába, csak egyszer valahol valamikor olvasta/hallotta egy általa megbízhatónak ítélt forrástól) sokszor szándékosan mintsem pusztán véletlen folytán (bár számos esetben erre is van precedens), hogy az általa „laposnak” ítélt párbeszédet kicsit izgalmasabbá tegye – a saját szájíze szerint alakítsa, ha úgy tetszik. Ebből adódhat az is, hogy noha azt állítottam, hogy nem torkollott szélsőségekbe a válaszadás, mégis volt egy elenyésző mennyiségű személy, aki a skálán az 1-es (tehát a *soha*) lehetőséget jelölte. Feltételezhetően mindegyik esetben saját tapasztalatra alapozva került megválaszolásra a kérdés, bár amennyiben a kitöltő nem aktív használója a közösségi média különböző felületeinek/internetes fórumoknak (a kérdőív ezek használatára külön nem tért ki) így csak közeli ismerős/hozzá tartozó élményeire tudott alapozni, amely némileg árnyalhat, de nem gondolom, hogy számottevően ferdítene a kapott eredményt. A másik végletre még kevesebb válasz érkezett, ami számomra ambivalens érzéseket vált ki: egyszerre örülök, hogy van olyan fiatal, amely ki mer állni a saját véleményével és gondolataival az internetes felületeken s egyszerre fog el az aggodalom, hogy vajon milyen módon,

milyen keretek között viszi ezt véghez. Hogy van-e elég alaptudása ahhoz, hogy egy érdemi vitát le tudjon folytatni az adott témában, vagy el tudja-e fogadni, ha a másik fél többet tud/nem tud, mint ő saját maga, vagy tudja-e, hogy mikor érdemes/kell kilépni egy esetlegesen veszekedésbe torkolló vitahelyzetből? Rengeteg kérdést vet fel ez a körülmény, de ez egy másik téma, amelyet hosszú ideig lehetne még fejtegetni, csak nem ideillő.

Az online részvétel mellett az „offline” megrendezett, azaz a személyes megjelenést igénylő politikai témájú beszélgetések/programok (pl. kerekasztal-beszélgetések, panelbeszélgetések, közéleti tábor stb.) iránti érdeklődést és látogatási kedvet is kiemelten fontosnak tartom számba venni. Ennél a kérdésnél az (előzőekkel szemben) szabad kezet kaptak a válaszadók: maguk adhatták meg egy rövid válasz formájában, hogy milyen gyakran járnak ilyen jellegű eseményekre, valamint milyen motivációs tényezők hatására döntenek a részvételről. Ezt a kérdést viszont negatív irányú tendencia jellemezte: itt a válaszadók erősen alacsony hajlandóságot mutattak a politikai/közéleti témájú programokon való részvételre, gyakori volt a “ritkán”, “szinte soha”, “soha”, “nem igazán” jellegű válaszok, és ritkásnak nevezhető időközök (pl. “félélévente néhányszor”) kerültek megfogalmazásra. Azon fiatalok száma, akik aktívan részt vesznek efféle programokon, kiugróan eltér a kevésbé aktívan résztvevő személyek számától. Akik arról nyilatkoztak, hogy (eltérő gyakorisággal, de) vesznek részt személyes megjelenést igénylő eseményeken, és motivációs tényezőket is felsoroltak, azok leggyakrabban (közel 90%-ban) közeli ismerősöket, barátokat jelöltek meg, más interneten keresztül bukkant efféle programlehetőségekre, de jellemző faktor volt a közösség is, illetve a változás, változtatás lehetősége is megjelent. Ezek mellett lényegi motivációként tűnt fel más emberek álláspontjának, gondolatainak és nézeteinek megismerése is. Azon személyek közül, akik nem rendszeres és aktív látogatói a fentebb említett alkalmaknak, néhányan fokozott érdeklődést mutattak további események iránt és szeretnének gyakrabban részt venni rajtuk. Ebből a csoportból a kötelező jelleg volt a leghangsúlyosabban motivációs faktorként meghatározva - ebben a helyzetben nem különösebben mondható pozitívnak, hiszen a tudat, hogy kötelező részt venni egy adott programon, erőteljes negatív bélyeget nyom az eseményre a résztvevők fejében már a tényleges, fizikai részvétel előtt. Kitekintésként felvetődött az a kérdés is, hogy rendszeresen követik-e a híreket és a politikai események sorát (választási eredmények, választások kommunikációja, képviselőkről szóló cikkek/hírek stb.). Az erre kapott válaszok aránya pontosan

megegyezik az azon kérdésre adott számban kifejezett válaszok arányával, amely a magyarországi politika iránti érdeklődés intenzitását mérte fel. A hivatkozott kérdésben a pozitív kimenetelű válaszokat összesítetten tekintve (tehát azok, akik az *inkább érdekli* és *nagyon érdekli* válaszhoz társított számértékeket jelölték) a felmérést kitöltők 60%-a aktív érdeklődője a magyar politikának. Ami érdekes, hogy a két kérdés válaszadóit összehasonlítva feltűnt, hogy a kitöltők személyei nincsenek százszázalékos átfedésben, mert van olyan érdeklődő illető, aki nem követi rendszeresen a híreket, és olyan emberek is voltak, akik nem érdeklődnek aktívan a hazai politika iránt ezzel szemben a közéleti/politikai híreket rendszeresen követik. Ezen jelenség betudható annak, hogy ki hogyan értelmezi a rendszeresség fogalmát, kinek milyen gyakoriság vagy időköz számítható rendszeresnek, vagy mekkora mennyiségű cikk/hír/oldal megtekintése és/vagy böngészése tudható be részükről hírolvasásnak – ez egyénenként különbözik, „ahány ház, annyi szokás” – szokták volt mondani. Valakinek a napi rutin szerves része, másoknak pedig amikor éppen eszébe jut vagy ideje van rá, akkor kattint online térben felbukkanó szalagcímekre. Ezt egy nagy ugrás követte: arra voltam kíváncsi, hogy vettek-e már részt akár politikai, akár civil jellegű eseményeken, beleértve a tüntetéseket és különböző megmozdulásokat. Meglepő eredmények tárultak elé: a kitöltők 2/3-a még nem vett részt ilyen jellegű eseményen. Az előzőekben láthattuk, hogy magas százalékban mutattak aktivitást és érdeklődési hajlandóságot a hazai politika iránt s többen a változás lehetőségének reményében vettek részt mind a választásokon mind pedig közéleti témájú programokban (bár az utóbbiról kevesebben nyilatkoztak, de volt hajlandóság ilyen események látogatására), de ennek ellenére kiugróan magas azok aránya, akik nem vettek részt semmilyen megmozduláson. Véleményem szerint ez ahhoz köthető, hogy a szervezett demonstrációkat és tüntetéseket túl radikálisnak, értelmetlennek, hasznavehetetlennek vagy időpocsékolásnak, túlértékeltnek gondolják. Mindez azért érdekes számomra, mivel az elmúlt 5 évben több, ifjúsági szervezetek által meghirdetett és lebonyolított tüntetés volt, ahol diákok ezrei képviselték magukat és azon társaikat, akik nem tudtak jelen lenni az eseményen kiállva egy közös ügyért. Ilyen volt például a 2022. októberi *Visszavágó – El a kezekkel a tanárainktól!* nevet viselő kiállítás az akkor megalakult Egységes Diákfront szervezésében, melyen több ezren voltak, valamint ezt követően ugyanezen hónap 23-án, egyik neves nemzeti ünnepünk napján az **ADOM Diákmozgalom** *Szolidaritási tüntetést* tartott a tanárokért,

melyen több tízezen (!) vettek részt – hazai és nemzetközi³⁵ sajtóorgánumok szerint közel 80.000 fő volt jelen. Ezen adatok tudatában még hihetlenebb számomra az, hogy a kitöltők ilyen magas százaléka nem vett részt demonstrációkon csupán néhány százaléka volt az, aki aktív résztvevőként definiálta volna magát mind politikai mind civil eseményeken.

VII.4. Nemzetiségi identitás

A politikai hozzáállás után a vizsgált korosztály saját nemzetiségéhez való hozzáállásuk, a nemzetiségi politikáról alkotott nézeteik és gondolataik kerültek reflektorfénybe.

Bemelegítő kérdésként a nemzetiségükkel és a kulturális háttérrel való azonosulásról kérdeztem a kitöltőket, melyben szintén szabad kezet kaptak a válaszadás tekintetében. Minden válaszban közös volt a büszkeség érzetének jelenléte. Számos kitöltő aktívan részt is vesz nemzetiségének megélésében, ahogy különböző kulturális és hagyományörző programok keretein belül, ugyanúgy családi és ismerősi körökben is. Szülők vagy nagyszülők régi történeteivel, különböző képzőművészeti alkotások (pl. zenék, népi motívumok, ruhadarabok) és nemzetiségükhöz köthető népi táncok felelevenítése és használata, valamint sajátos, régről fennmaradt receptek használata a mindennapi élet során – ezek voltak a legjellegzetesebb kulturális fenntartási formák.

Minden szegmensben találkozhatunk politikával – és ez alól a nemzetiség sem kivétel. A kérdés csak az, hogy milyen intenzitással. A következő néhány kérdés nemzetiségi területeken előforduló politikai(nak is mondható) eseményeket, politikai kérdéseket, -jelenségeket és lehetőségeket (hogyan lehet esélye egy nemzetiségi fiatalnak beleszólni az őt érintő politikai döntésekbe) mér fel, s egyben köztük összefüggéseket keres majd tár fel. Az első legfontosabb e tekintetben a fiatalok meglátásai saját nemzetiségük képviselésének tekintetében – mennyire vannak jelen nemzetiségek, vannak-e képviselve kisebbségek, *létezik-e* egyáltalán nemzetiségi politika országunkban. A megkérdezettek 20%-a szerint nemzetisége képviselve van valamilyen módon a politikai folyamatokban, legtöbbször szerint azáltal, hogy ül nemzetiségi képviselő a Parlament soraiban. Az e csoportot erősítő többi válaszadó még a képviselők helyi

³⁵ Thousands protest against PM Orban's government, "runaway inflation" (Reuters, 2022)

(települési) szinten való aktivitását vetette fel (nemzetiségek segítése), de volt olyan is, aki nem adott választ arra, hogy hogyan van saját nemzetisége képviselve, csak képviselve van, és pont. ~40%-a viszont máshogy vélekedik erről: szerintük egyáltalán nincsenek politikai szinten képviselve. Különösebb indoklás nem érkezett, de nem is volt szükséges. Az utolsó ~40% bizonytalan volt e tekintetben – ugyanis ezen válaszlehetőség megjelölésére is volt lehetősége a kitöltőknek. Ez a döntési bizonytalanság visszavezethető a megfelelő minőségű politikai oktatás részleges (vagy inkább teljes) hiányára mind a közép- mind pedig a felsőoktatási szektorban.

Egy dolog azonban nem hiányzik a fiatalokból: törekvés a jövőről való gondolkodásra. Sokak vélekedése szerint a nemzetiségi fiatalokat érintő legégetőbb politikai kérdések közé tartozik a lakhatás, a pályakezdés, az oktatás és a kulturális autonómia. A kulturális autonómia magában foglalja a hagyományok őrzését, a saját nyelv használatának és gyakorlásának, illetve a saját nyelven történő oktatáshoz való jogokat – melyeket szintén többen felvetettek. Alacsonyabb százalékban, de a válaszok közt felvetődött a nemzetiségi fiatalok képviselete és az anyagi támogatások területe is. Látható, hogy egyszerre vették sorra az általánosságban a nemzetiségüket érintő problémákat, és egyszerre a fiatalokat érintő gondokat – ebből látszik, hogy ezen két identitás legalább ugyanannyira határozza meg őket, hogy kik is ők pontosan. Érzékelhető, hogy van átfedés köztük – mindkettő kevésbé (alig) van figyelembe véve a politikai döntéshozatal által. A témák túlnyomó részét mindegyik (ezen kérdőívet kitöltő) nemzetiségből felvetette legalább 1 személy, ezáltal kijelenthető, hogy egyes nemzetiségek megközelítőleg hasonlóan látják a nemzetiségi fiatalok helyzetét. És milyen lehetőségeik vannak a nemzetiségi fiataloknak a politikai részvételre? A válaszadók fele nem tudott rá választ adni – szó szerint. A „nem tudom” volt a leggyakoribb válasz, ezt követte a közösségi média fogalma, a nemzetiségi önkormányzatokhoz (valamint azok ifjúsági és helyi tagozataihoz) való csatlakozás (ezen válaszadók magas százaléka maga is tagjai az előbb nevezett, valamint civil szervezetnek is), nemzetiségi összejöveteleken való részvétel, de érkezett békés demonstrációról is ötlet. Ebben a témában viszont megoszlás tapasztalható – nem durva, de azért kissé szembetűnő. Vegyes meglátások tapasztalhatóak a saját nemzetiségük politikai helyzetét illetően is – többek szerint nem létezik Magyarországon kisebbségi politika, vagy ha igen, abba igazán nincs is beleszólásuk a különböző nemzetiségeknek (különös tekintettel a roma kisebbségre), vagy alig (vagy egyáltalán nem) látják a nemzetiségek képviseletét a politikában (talán csak a nagyobb

népességszámúak – romák, németek – esetében). Voltak, akik semlegesen álltak a kérdéshez, csak egyszerűen örültek, hogy van nemzetiségi képviselő a Parlamentben. De olyanok is voltak, akik szerint kiemelkedő helyzetben van a saját nemzetisége, a kormánytól támogatást is kapnak, valamint rendelkeznek számos saját intézménnyel is – ezt a német nemzetiségről nyilatkozták.

Végül, de nem utolsósorban az utolsó szó jogán újra szabad kezet kaptak a kitöltők: arra voltam kíváncsi, hogy milyen intézkedéseket látnának szívesen a politikai döntéshozóktól a nemzetiségi fiatalok érdekvédelmének érdekében. Közel harmada nem adott választ, viszont a többi összhangban volt a korábban felvetett problémákkal: több ösztöndíj biztosítása a tanulók számára, magasabb anyagi támogatás nyújtása oktatási intézmények számára, valamint nemzetiségi események, önkormányzatok, tájékoztató jellegű előadások pénzbeli támogatásának vállalása. Amit külön kiemelnék: a nemzetiségi fiatalok szólásszabadságának és képviseletének biztosítása az őket érintő kérdésekben. Ez ragadta meg legjobban a figyelmemet – erre már nem tudtam teljesen objektív szemlélettel tekinteni, mivel túlságosan is közletről érint. Szívügyemnek tartom ugyanis, hogy a fiatalabb generáció is élhessen azon jogával, hogy szabadon legyen képes formálni a jövőjét és beleszólhasson az őt érintő területeken felmerülő döntéshozatalba.

Konklúzió: azon hipotézis, miszerint „a nemzetiségi fiatalok magas százalékban vesznek részt politikai eseményeken, beleértve a különböző választásokat”, félig igaz félig nem. Míg a különböző választásokon való részvételéről mindenki aktív résztvevőként nyilatkozott (kivéve azokat, akiknek ez a lehetőség az életkoruk miatt nem állt fent), addig az online és a fizikai jelenlétet igénylő közéleti események iránt jelentősen alacsonyabb részvételi arány mutatkozott.

A fiatalok több, mint egyharmada érdeklődik aktívan a politika és a közélet iránt – ez is igaznak mondható, mivel az érdeklődést mérő kérdésekre adott pozitív válaszok aránya magas – átlagosan 60% körüli.

A különböző nemzetiségek hasonlóan vélekednek a magyarországi nemzetiségi politika helyzetéről (általánosságban nézve). – az utolsó alfejezetet összegezve elmondható, hogy hasonlóan vélekednek, mivel a válaszadók gondolatai sokszor megegyeztek, vagy magas százaléku átfedés volt felfedezhető.

VIII. Összegzés

A kutatás a magyarországi demográfiai adatok után a választásokon való részvételt mérte fel, beleértve a 18 év alattiak véleményét is, akik még nem rendelkeznek szavazati joggal. Az eredmények szerint a fiatalok nagy része, különösen a 19-25 éves korosztály, pozitívan állt a választásokhoz, akár alkotmányos jogokra, akár kötelességre hivatkozva. A résztvevők többsége úgy érezte, hogy számít a hangjuk, és van beleszólásuk a politikai életbe. A kérdőív a politikai tájékozottságot is vizsgálta, és azt találta, hogy a fiatalok magas arányban érdeklődnek a magyar politika iránt. Az általános politikai tájékozottságukat pedig egy 1-től 4-ig terjedő skálán kellett értékelniük, ahol a legtöbben közepesen tájékozottnak érezték magukat. A politikai oktatás terén azonban hiányosságokat tapasztaltak, mivel a válaszadók nagy többsége nem részesült politikai oktatásban. A legtöbben egyáltalán nem, vagy csak rövid kurzusok keretében érintkeztek politikai témákkal, ami nem volt elegendő ahhoz, hogy megfelelően eligazodjanak a politikai életben.

Az információgyűjtés terén a közösségi média és az internetes hírportálok dominálnak, míg a nyomtatott sajtó háttérbe szorult. A hírek és politikai események követése hasonló arányban tükrözte az érdeklődést, mint az általános politikai tájékozottság. Ugyanakkor érdekes volt, hogy voltak olyanok, akik aktívan követik a politikai híreket, de nem vesznek részt politikai jellegű eseményeken. Bár sok fiatal részt vett politikai vagy civil jellegű eseményeken, például tüntetéseken, az aktív részvétel aránya még mindig alacsonyabb a vártnál. Ez arra utalhat, hogy bár érdeklődnek a politika iránt, nem mindig érzik, hogy az ilyen típusú megmozdulásokban való részvételük hatékony vagy hasznos lenne. A politikai hozzáállás után a figyelem középpontjába a saját nemzetiségükhöz való viszonyuk, valamint a nemzetiségi politikával kapcsolatos nézeteik és gondolataik kerültek. Az első kérdések arra irányultak, hogy kiderüljön, hogyan azonosulnak a kérdőívben résztvevők a saját nemzetiségükkel és kulturális hátterükkel: sokuknál közös volt a büszkeség érzése. A résztvevők aktívan részt vesznek nemzetiségük megélése során, különböző kulturális és hagyományőrző programokon, valamint családi és ismerősi körökben. A politika jelen van minden szegmensben, beleértve a nemzetiséget is. A résztvevők véleménye megoszlott tekintetben, hogy mennyire van jelen nemzetiségük a politikában. Néhányan úgy vélik, hogy van képviselőjük a politikai folyamatokban, például nemzetiségi képviselőkön

keresztül, míg mások szerint egyáltalán nincsenek politikai szinten képviselve. Sokan bizonytalanok ebben a kérdésben, amit részben a politikai oktatás hiányának tudható be. A nemzetiségi fiatalokat érintő legégetőbb politikai kérdések közé tartozott a lakhatás, a pályakezdés, az oktatás és a kulturális autonómia. Sokan úgy érezték, hogy nem kapnak megfelelő képviseletet és támogatást a politikában. A nemzetiségi fiataloknak korlátozott lehetőségeik vannak a politikai részvételre, azonban aktivitásuk kifejezésére ötleteik között szerepelt a nemzetiségi önkormányzatokhoz való csatlakozás és békés demonstrációk szervezése. A résztvevők számos intézkedést látnának szívesen a politikai döntéshozóktól a nemzetiségi fiatalok érdekvédelmének érdekében, beleértve több ösztöndíj biztosítását, magasabb anyagi támogatást az oktatási intézményeknek és pénzügyi támogatást nemzetiségi eseményekre és önkormányzatokra. Fontosnak tartják a nemzetiségi fiatalok szólásszabadságának és képviseletének biztosítását az őket érintő kérdésekben.

Ezen kutatást több irányba is tovább vihető, kibővíthető. Külön-külön vizsgálat folytatható az egyes nemzetiségek fiataljainak politikai aktivitásáról, részletező, de nem túlságosan komplex kérdésekkel.

IX. Summary

The survey questionnaire was shared on several social media platforms and groups (Facebook, Instagram) and was further disseminated through acquaintances and friends to obtain as objective results as possible, without my personal influence affecting the responses to non-demographic questions.

The demographic questions included gathering information on gender, age, and nationality, and surprising responses were received from young people of nationalities that I did not expect to reach and answer the survey. Nearly half of the respondents (46.66%) were in the age group of 19-22 years, which typically includes people who are already enrolled in higher education. The second largest group of respondents (33.33%) were in the age range of 23-25, most of whom are either employed, fresh job seekers, or enrolled in postgraduate studies. The smallest percentage (20%) of respondents was in the age group of 16-18, typically comprised of high school students. The survey did not specifically address the educational status/life stage of respondents at the time of completion; assumptions regarding the study/work status and the lower age limit for completion were based on the legally defined upper age limit for mandatory schooling (16 years old). In terms of gender, a significant majority (69.2%) of the respondents were female, while males accounted for only 30.8%. Every respondent answered this question, even though there was an option to decline to provide gender or to freely choose another option, indicating a level of engagement from all participants.

When it came to nationality, the highest percentage of respondents identified as German (46.66%), followed by Roma and Romanian nationalities at 20% each (these two nationalities were selected together). The Slovak nationality came in third at 13.33%, followed by the Bulgarian nationality at 6.66%. Due to overlap among the responses, the percentages totaled more than 100%, indicating an inconsistency. Only 6.66% of respondents identified with more than one nationality, which led to several potential conclusions.

Next, the survey examined participation in Hungarian elections (European Parliament, local elections, etc.). Some respondents under 18, who were not eligible to vote due to their age, still responded. It was positive to see that all respondents with voting rights (ages 19-25) answered "Yes" to the question of participating in elections. The reasons varied, and several respondents mentioned constitutional/citizens' rights, a sense of duty, or even parental pressure as motivations for participating.

The survey then assessed the respondents' general political awareness and interest. Nearly two-thirds of young people demonstrated a heightened interest in Hungarian politics, and only

about 40% expressed little or no interest. Interest was spread among a mix of nationalities, with some showing a stronger inclination towards political involvement. On the topic of political information gathering, respondents seemed to primarily rely on social media platforms (46.66%) and online news portals (53.33%) to stay informed about political issues and events, while print media was almost completely marginalized. Regarding participation in political discussions, most respondents indicated that they participate very rarely, suggesting a preference for moderated conversations, indicating a reluctance to engage in unmoderated discussions. In terms of participation in offline political events, there appeared to be a preference for minimal involvement, with many respondents stating that they rarely or never attend political events, suggesting low enthusiasm for personal political engagement. The survey then focused on respondents' identification and involvement with their nationality and cultural background. Many respondents expressed pride in their heritage and detailed various cultural preservation practices involving family traditions, folk arts, and use of the mother tongue.

Beyond these personal connections, the survey addressed the political representation and involvement of nationalities in Hungary, with many respondents expressing doubts about adequate political representation for their nationality, especially on the national level. Finally, the survey sought responses about the types of support and opportunities for political engagement that young people would like to see for the benefit of their respective nationalities. Responses included calls for increased scholarships, greater support for educational institutions, and initiatives to strengthen the political representation and rights of their nationality. In conclusion, while many young people demonstrated heightened interest and political awareness, strong engagement in political events and discussions appeared to be relatively low. The survey also revealed mixed perceptions of the political representation of nationalities in Hungary, with calls for greater opportunities for political engagement and support.

X. Felhasznált irodalom

- *A Kárpát-medence földrajza Természet, társadalom, gazdaság, néprajz* (szerk.: Molnár József, Papp Géza), (2022) Termini Egyesület – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola: Budapest - Beregszász
- Bíró-Nagy András; Harring, Marius; Lamby, Daniela; Peltz, Julia; Szabó Andrea (2023): *Youth study - personal optimism, national pessimism, trust in Europe. a comparison of values, attitudes and plans of young people in the Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, and Slovakia*, Friedrich Ebert Stiftung: Bonn
- Dupcsik Csaba (2009): *A magyarországi cigányság története. Történelem a cigánykutatások tükrében, 1890-2008*, Osiris Kiadó: Budapest
- Hajdú András: *Ifjúságpolitika és a fiatalok politikai kérdései* in: Kiss-Kozma Georgina – Székely Levente (szerk.) (2024): *Ifjúság '23 – Jelentés az ifjúságügyről*, Ifjúságkutató Intézet, Mathias Corvinus Collegium: Budapest (44 - 49)
- Haskó Katalin - Hülvely István (2003): *Bevezetés a politikatudományba*, Osiris tankönyvek: Budapest
- Kállai Ernő (szerk. Gyulavári Tamással) (2010): *A jövevényektől az államalkotó tényezőkig. A nemzetiségi közösségek múltja és jelene Magyarországon*. OBH: Budapest
- Kántor Zoltán, Sullivan Ferenc: *Magyar fiatalok a külföldön*, In: Kiss-Kozma Georgina – Székely Levente (szerk.) (2024): *Ifjúság '23 – Jelentés az ifjúságügyről*, Ifjúságkutató Intézet, Mathias Corvinus Collegium: Budapest (16-21)
- Kapitány Balázs (2013): *Kárpát-medencei népszámlálási körkép*; in: Demográfia 56,
- Kapitány Balázs (2015): *A magyarországi történelmi kisebbségi közösségek demográfiai viszonyai és perspektívái 1990–2011 között*; In: Kisebbségkutatás; 2015/3
- Kemény István (2000): *A magyarországi romák*, Press Publica: Budapest
- Neue Zeitung, 2021/43, 17. O
- Nyirkos Tamás (2017): *Közélet és etika*, Budapest
- Oross Dániel, Szabó Andrea (2019): *A politikai és a magyar fiatalok*. Noran Libro Kiadó: Budapest
- Pásztor István Zoltán, Péntes János, Tátrai Patrik: *Changes in the spatial distribution of the roma population in Hungary during the last decades* Területi Statisztika. 58., 2018

- Szabó Andrea (2018): *A magyar fiatalok politikához való viszonya*. In: Székely Levente (szerk): *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében – Magyar Ifjúság Ku-tatás 2016 tanulmánykötet*. Kutatópont Kft. – Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft: Budapest., (435–457)
- Oross Dániel, Szabó Andrea, Susánszky Pál (2019): *Mások vagy ugyanolyanok? - a hallgatók politikai aktivitása, politikai orientációja Magyarországon*, Budapest
- Domokos Tamás, Kántor Zoltán, Pillók Péter, Székely Levente: *Külhoni Magyar Fiatalok 2020, Kérdések és válaszok – Fiatalokról, fiataloktól*, Szabó Marianna Beatrix: Budapest

XI. Mellékletek

1. sz. melléklet:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 45. § (3) bekezdés:

„(3) A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. (...)”

2. sz. melléklet:

Népszámlálás 2022 – Lakáskérdőív

Népszámlálás 2022

KSH KÖZPONTI STATISZTIKA HIVATAL

Feleljünk,
egymásért!

Nyelvtudás, nemzetiség, vallás

11. Milyen nyelven beszél, milyen nyelven képes másokat megérteni és magát megértetni?
Ha beszéli magyarul, akkor ezt is adja meg! Legfeljebb hat választ adhat!

☐ magyar

☐ orosz

☐ magyar jelnyelv

☐ angol

☐ francia

☐ román

☐ német

☐ más nyelv 1:

☐ más nyelv 2:

☐ más nyelv 3:

☐ más nyelv 4:

☐ más nyelv 5:

☐ más nyelv 6:

12.1. Melyik nemzetiséghez tartozónak érzi magát?
Ezre a kérdésre a válaszadás önkéntes. A válaszadással hozzájárul eddelti kezeléséhez.

☐ magyar

☐ örmény

☐ bolgár

☐ román

☐ cigány (roma)

☐ ruszin

☐ görög

☐ szerb

☐ horvát

☐ szlovák

☐ lengyel

☐ szlovén

☐ német

☐ ukrán

☐ más nemzetiség:

☐ nem kíván válaszolni

[▶ 13.1. kérdés](#)

13.1. Mi az anyanyelve?
Ezre a kérdésre a válaszadás önkéntes. A válaszadással hozzájárul eddelti kezeléséhez. Két választ is megjelölhet.

☐ magyar

☐ örmény

☐ bolgár

☐ román

☐ cigány – romani (pl. lovén)

☐ ruszin

☐ cigány – bedás

☐ szerb

☐ görög

☐ szlovák

☐ horvát

☐ szlovén

☐ lengyel

☐ ukrán

☐ német

☐ más nyelv 1:

☐ más nyelv 2:

☐ nem kíván válaszolni

13.2. Családi, baráti közösségben milyen nyelvet használ általában?
Ezre a kérdésre a válaszadás önkéntes. A válaszadással hozzájárul eddelti kezeléséhez. Két választ is megjelölhet.

☐ magyar

☐ német

☐ angol

☐ örmény

☐ bolgár

☐ román

☐ cigány – romani (pl. lovén)

☐ ruszin

☐ cigány – bedás

☐ szerb

☐ görög

☐ szlovák

☐ horvát

☐ szlovén

☐ lengyel

☐ ukrán

☐ más nyelv 1:

☐ más nyelv 2:

☐ nem kíván válaszolni

12.2. Az előző nemzetiségen kívül tartozik másik nemzetiséghez?
Ezre a kérdésre a válaszadás önkéntes. A válaszadással hozzájárul eddelti kezeléséhez.

☐ nincs másik nemzetisége

☐ örmény

☐ magyar

☐ román

☐ bolgár

☐ ruszin

☐ cigány (roma)

☐ szerb

☐ görög

☐ szlovák

☐ horvát

☐ szlovén

☐ lengyel

☐ ukrán

☐ német

☐ más nemzetiség:

☐ nem kíván válaszolni

14. Mi a vallása, felekezete?
Ezre a kérdésre a válaszadás önkéntes. A válaszadással hozzájárul eddelti kezeléséhez.

vallása, felekezete:

☐ nincs vallása, felekezete

☐ nem kíván válaszolni

[▶ 18. kérdés](#), ha 0–10 éves

[▶ 17.1. kérdés](#), ha 11–14 éves

5

3. sz. melléklet: Az empirikus kutatás alapjául szolgáló kérdőív kérdései:

1) Hány éves vagy?

1. 16-18
2. 19-22
3. 23-25

2) Mely nemzetiséghez tartozónak vallod magad? (jelölhetsz többet is)

1. bolgár
2. cigány (roma)
3. görög
4. horvát
5. lengyel
6. német (sváb, szász)
7. örmény
8. román
9. ruszin
10. szerb
11. szlovák
12. szlovén
13. ukrán

3) Mi a nemed?

1. férfi
2. nő
3. nem kívánom megadni
4. (egyéb válasz beírása)

4) Vettél már részt valaha magyarországi választásokon? (pl. EP, önkormányzati stb.)

1. igen
2. nem

5) Ha igen, mi/ki motivált a részvételre?

Ha nem, mi volt az oka?

- 6) Milyen mértékben/gyakran veszel részt politikai témájú beszélgetésekben az interneten/közösségi médiában?
(1-5-ig tartó skálán való értékelés – 1: soha, 5: amikor csak lehetőség adódik rá)
- 7) Milyen gyakorisággal jársz el politikai témájú beszélgetésekre/programokra? (pl. kerekasztal-beszélgetés, tábor, előadás stb.) Mi/ki motivál?
- 8) Rendszeresen követed a híreket és politikai eseményeket? (pl. választások, választási eredmények, cikkek képviselőkről stb.)
1. igen
 2. nem
- 9) Milyen forrásokból szoktál tájékozódni a politikai kérdésekben?
1. nyomtatott sajtó (újságok, hírlapok stb.)
 2. közösségi média (pl. YouTube, TikTok, Facebook, Instagram stb.)
 3. internetes hírportálok (pl. Index, Telex, HVG, 444.hu stb.)
- 10) Mennyire érzed magad jól tájékozottnak a politikai kérdésekben?
(1-5-ig tartó skálán való értékelés – 1: semennyire, 5: teljes mértékben)
- 11) Volt lehetőséged politikai oktatásra az iskolában/más formában?
1. igen
 2. nem
- 12) Ha igen, milyen formában? Milyen tapasztalatokkal, érzésekkel távoztál utána?
- 13) Hogyan azonosulsz a nemzetiségeddel és kulturális háttередdel?
- 14) Szoktál részt venni politikai jellegű tevékenységekben, eseményeken, amelyek a NEMZETISÉGI közösségedet érintik (pl. rendezvények, kulturális események, demonstrációk stb.)?
1. igen

2. nem

15) Ha igen, miért?

Ha nem, miért nem?

16) Vettél már részt politikai (jellegű) eseményeken, tüntetéseken vagy demonstrációkon?

1. igen

2. igen, de nem politikai, hanem civil jellegű volt a tüntetés/demonstráció

3. nem

17) Tagja vagy-e politikai csoportnak vagy civil szervezetnek, (akár olyanoknak, amelyek a nemzetiségi jogokért vagy érdekekért küzdenek?)

1. Igen, és kötődik a nemzetiségemhez

2. Igen, de nem kötődik a nemzetiségemhez

3. Nem

18) Ha igen, melyiknek? Mi motivált, hogy a tagja légy?

19) Mennyire érdekel a magyarországi politika? (1-től 4-ig tartó skálán való értékelés, ahol 1: egyáltalán nem, 4: nagyon)

20) Van olyan politikai szervezet, amelynek tagja vagy? (pl. ifjúsági tagozat, ifjúsági párt stb.)

1. igen

2. nem

21) Ha igen, milyen szerepet vállalsz benne?

22) Szerinted a saját nemzetiségi közösséged képviselve van a politikai folyamatokban?

1. igen

2. nem

3. talán

23) Ha igen, hogyan?

24) Véleményed szerint melyek a legfontosabb politikai kérdések, amik érintik a nemzetiségi fiatalokat? (pl. nyelvi jogok, kulturális autonómia stb.)

25) Milyen lehetőségeik vannak a nemzetiségi fiataloknak politikai részvételük kifejezésére?

- 26) Hogyan látod saját helyzeteteket (mint nemzetiség) a magyarországi társadalomban, és hogyan hat(hat) ez a politikai részvételre? Hogyan értékelnéd a magyarországi kisebbségi politikát és az ebben való részvételt?
- 27) Milyen intézkedéseket látnál szívesen a politikai döntéshozóktól a nemzetiségi fiatalok érdekeinek védelme érdekében?

